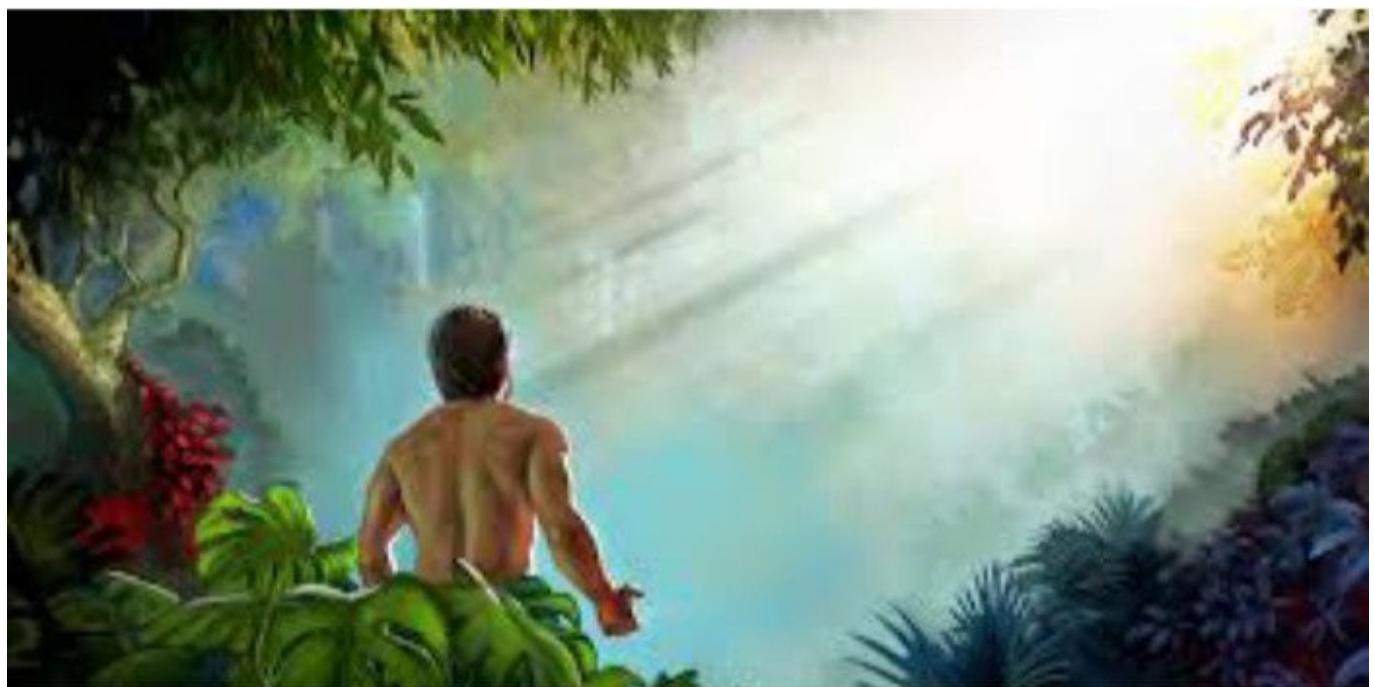

Kysasyl enbiýa - 6: Ýer ýüzünden Adam alaýhyssalamyň topragynyň alynmagynyň beýany

Category: Halk döredijiliği we rowaýatlar, Kitapcy
написано kitapcy | 26 января, 2025

Kysasyl enbiýa -6: Ýer ýüzünden Adam alaýhyssalamyň topragynyň alynmagynyň beýany DÖRDÜNJI PASYL

ÝER ÝÜZÜNDEN ADAM ALAÝHYSSALAMYŇ TOPRAGNYŇ ALYNMAGNYŇ BEÝANY
Hak ýaratdy taşuk Adamny tapyz ýer görküden,
Özge surat düzdi andag ežun içre ilkiden.

Tagtyny göterip perişde uçmah içre girizip,
Tezginerde çykmadylar hergiz Onuň erkiden.

Çykdy Howa birle bolup hoş tanaggum kyldylar,
Içdiler uçmah şerabyn, iýdiler et erkiden.

Bildi esma ylmyny ol aýtuberdi belguluk,
Barça tiller bilen sözlär tazy-parsy-türkiden.

Örgedy baş ýüz ýyl anda jübtı birle awunyp,

Içdi şerbet sagrakynda, iýdi nygmat terkiden.

Mündi uçmahyň Byragyn, gezdi onuň degresin.

Hülle geýdi egnine, hem başa urdy börkiden.

Azdy Iblis mekri birle biruk erdi ýalňyzyn,
Iki bugdaý iýdi, çykdy sekiz uçmah mülkiden.

Pygambar alaýhyssalam: «Kim dünýäniň geň-taňlyklaryna garamak islese, goý ol Adam alaýhyssalamyň kyssasyna garasyn» diňýdi.

Hezreti Adam alaýhyssalam Hudaýtagalanyň gudratly işi bilen toprakdan ýaradylandyr. Oňa Mägwa jennetiniň içinden orun berlendir. Seýtanyň waswasy hilen ol jennetden cykarylandyr.

01 üç nýüz ýýllap eizzlik hile: «Eý biziň belent Taňrymýz!

Biz öz janymyza zulum etdik. Eger sen biziň günämizi geçmeseň we bize rehmet etmeseň, elbetde biz heläk bolujylardan

bolarys» diyip, Altatagalı yatbaraňdyr. 0l Altatagaladan: «Siz ikiňizde bu agaja ýakynlaşmaň» diýen sözi eşidendir. «Soňra Taňrysy onuň ýüregine toba etmekligi saldy» we ol toba

etmekden soňra başyna täji geýendir. Ol: «Allatagalalarykmaçlyk berdi» diýen aýatyň mertebesi bilen halat geýendir. Oňa Allatagaladan perişdelere: «Siz Adama sežde

ediň, olar hem sežde etdiler» diýen aýatyň keramaty bilen keramatly bolandyr. Hezreti Adama: «Belent Taňry Adama dünýäniň başyndan ahyryna çenli hemme zadyň adyny hem ylmyny öwretdi» diýen aýat bilen ylym berlendir.

Allatagala özüniň ezel erk-islegi bilen Adamy ýaratmaklyga niýet etdi. Ol topraga: «Eý, toprak! Men senden bir halk ýaratjak. Olaryň käbirleri meniň emrime boýun sunarlar, beýleki birleri bolsa dogry ýoldan azaşyp, günä işleri ederler. Men boýun sunanlary jennete, günükär bolanlary bolsa dowzaha salaryn» diýýdi. Toprak: «Eý, Taňry! Sen: «Olaryň käbirini jennetiň nazy-nygmaty bilen sylap hormatlaryn» diýýärsiň. Olar hoşal we şadyman bolarlar. Sen: «Olaryň käbirini oda salaryn» diýýärsiň. Men bu ýagdaýdan gaty gorkýaryn» diýýip, alabaharyň buludy dek göz ýasyny döküp, zary-zar ýyglady.

Allataqaladan Jebraýyl alaýhyssalama: «Ýer ýüzünden bir qysym

toprak alyp gel» diýen perman boldy. Hezreti Jebrayyl alaýhyssalam toprak almak üçin Əýere geldi. Yer zar-nala edip: «Eý, älemleriň hökümdarynyň ilçisi! Allatagala sizi maňa ilçi edip iberipdir. Men beýik mertebeli Taňrydan: «Siz menden bir zat aljak bolýarsyňz. Siziň ondan ýaradan zadyňyz ertir oda köýer» diýip aman dileýärin. Siz meniň halyma rehim ediň. Menden toprak almaň» diýdi. Hezreti Jebrayyl alaýhyssalamyň Əre rehimi gelip toprak alman, yzyna döndi. Allatagaladan: «Eý, Jebrayyl! Sen näme üçin toprak getirmediň?» diýen bir owaz geldi. Hezreti Jebrayyl: «Eý, Taňrym! Men seniň rehmetiňden umyt baglap, toprak alman geldim. Meniň Əre rehimim geldi» diýdi. Allatagala bu işi hezreti Mikaýyla buýurdy. Ol Əýer ýüzüne gelip: «Eý, Əre! Seniň misgin könlünde näme arzuwyň bar?» diýdi. Əre: «Menden toprak alyp, ondan küýze ýasap, ony dirilik suwy bilen doldursalar, men oňa hoşwagt bolaryn. Emma ony arak-şerap ýaly haram zatlar bilen doldursalar, men oňa näme alaç ederin. Eý, rysgal paýlaýy perişde! Siz meniň bu misginligime rehim etseňiz!» diýdi. Hezreti Mikaýyl alaýhyssalamyň hem Əýere rehimi gelip, ondan toprak alman, yzyna döndi. Allatagaladan: «Näme üçin sen Əýerden toprak alman geldiň?» diýen bir owaz geldi. Hezreti Mikaýyl: «Eý, Taňrym! Sen meni bir biçäräniň ýanyna iberipsiň. Ol garnyna agyr daşlary salyp, biline müşakgat daglaryny baglapdyr. Ol bir teşnedir. Hergiz onuň jigerinde bir damja suwuň nyşanasy ýok. Onuň ýaly ejiz malsyzdan men näme alaýyn?» diýdi. Allatagala bu işi Ysrapsyl alaýhyssalama buýurdy. Ysrapsyl alaýhyssalam Əýer ýüzüne gelip: «Eý, Əýer! Men senden toprak almak üçin geldim» diýdi. Biçäre Əýer uzur-ötünç bilen ýene dil açyp: «Eý, suruň eýesi! Meniň bu işe kaýyllygym ýokdur. Kyýamat günü gelende saňa sury çalmaga perman bolar. Siz sury çalarsyňz. Onuň owazy meniň gulagyma ýeter. Akyl-huş menden gider. Titremek meniň ejiz bedenime düşer. Men şonda göwrämdäki bar zatlary zyňyp taşlaryn. Eý, Ysrapsyl! Kişiniň ýagdaýy şeýle bolsa, özi hemmeden ejiz we biçäre bolsa, bu amanaty ol niçik saklar?» diýdi.

Yeriň gözünden çeşmeler bulak bolup akdy. Ysrapsyl alaýhyssalam hem Əre rehim edip yzyna dolandy. Allatagaladan oňa: «Eý,

Ysrapyl! Nämə üçin toprak alman geldiň?» diýen owaz geldi. Ysrapyl: «Sen syrly we äsgär zatlar äleminiň Taňryssyň. Ol biçäre ƏÝer köp ahy-nala etdi. Onsoň meniň oňa rehimim geldi. Şonuň üçin men toprak alman, dolanyp geldim» diľydi. Allatagala hezreti Ezraýyl alaýhyssalama bu işi buýurdy. Hezreti Ezraýyl eglenmän, toprak almak üçin ƏÝer ýüzüne geldi we: «Eý, ƏÝer! Sen Taňrynyň emrine boýun bolman, günükär bolduň. Men Taňrynyň hökümi nähili bolsa hem, şony berjaý edýärin. Sen Allatagalanyň permanyny üç mertebe bitirmediň. Indi senden ýaradylan kişiler tiz pursatda günükär bolarlar» diľydi. Ol durli ýerden bir gysym topragy aldy. Ol alnan toprakda ak, gyzyl, sary, ýaşyl, gök reňk, ýumşak, gaty, arassa, şor, datly, aky – görnüş bardy. Şol sebäpli adam ogly we gyzy dürlü häsiyetli boldy. Ýer şeýle bir ýyglady, onuň agysyna Əýeriň ýaýlalary, derýalary, daglary-düzleri ýyglaşdylar. Ýeri köşesdirmek üçin; Allatagaladan: «Eý, Ýer! Sen köp nala etme! Biz senden bir zady aldyk. Onuň ýaman bir günü bolanda, ýagşy edip saňa getirip bereris. Biz bir gysym toprak aldyk, ony köp edip gaýtaryp bereris. Ony saňa bu haldan ýagşy edip bereris» diýen owaz geldi. Şu söz sebäpli ölüni ýuwmaklyk wajyp boldy. Hezreti Ezraýyl topragy alyp, Allatagalanyň dergähine geldi. Allatagaladan oňa: «Eý, Ezraýyl! Ýer senden pena dilemedimi? Ol nala kylmadym?» diľyen bir owaz geldi. Hezreti Ezraýyl alaýhyssalam: «Eý, Taňrym! Ähli Əýer ýüzi nala etdi, men oňa garamadym. Men diňe seniň permanyň tutdum. Seniň ýalkawyň ýanynda ejiz bendäniň näme ygtybary bolar?» diýip jogap berdi. Allatagala: «Onda bu halklaryň ruhlaryny alyjy sen bolarsyň» diľydi. Hezreti Ezraýyl alaýhyssalam: «Eý, Taňrym! Bigünä pygamberler, weliler bardyr. Olaryň hemmesi meni duşman tutarlar. Hemme jandarlara ölümden ýaman zat bolmaz. Men hemmelere ýaman görünsem, ne alaç ederin?» diľydi. Allatagaladan: «Eý, Ezraýyl! Men olara köp dertleri bererin. Olaryň biriniň ölümü otda, biriniň ajaly suwda bolar. Men olaryň ölümine köp sebäpleri bererin. Olar ölümlerini şol sebäplerden görerler. Senden görmezler. Olar seniň özüňi hem görmezler» diýip, bir owaz geldi. Elkyssa, Ol topragy Mekge bilen Taňyfyň arasynda Hanna diýen

ýerde goýdular. Ol topraga Bahrul-ahzan diýen derýanyň suwundan biri kem kyrk ýyl gam ýagmyry, bir ýyl şatlyk ýagmyry ýagdy. Şol sebäpden adam perzendinde gaýgy-gam köpdür, şatlyk azdyr. Kyrk ýyldan ol toprak palçyk boldy. Ondan soň Allatagalanyň Adam alaýhyssalamyň suratyny ýaratmak maksady boldy. Ol kyrk säherde ol palçygy eýledi. Kyrk säher diýilýän wagt bu dünýäniň kyrk müň ýylyna deňdir. Ol bu işi hiç mahluga buýurmady. Ol bu işi diňe öz gudratly goly bilen etdi. Allatagala hezreti Jebraýyl alaýhyssalama perman berdi: «Biziň mähribanlygymyzyň, merhemetimiziň, enaýaty-mähnetimiziň ýelinden şemaly getir» diľýip, hezreti Ysrapyl alaýhyssalama: «Biziň rehmet ýabymyzdan suwy getir» diýip, hezreti Mikaýyl alaýhyssalama: «Biziň bela-apat butamyzdan ot getir» diľýip buýurdy.

Elkyssa, olaryň her biri özüne buýrulan zady getirdi. Allatagala bu zatlaryň hemmesini palçyga aralaşdyryp reňbe-reň topraklardan taýýar etdi. Şonuň üçin adamlar dürli reňkli we dürli häsiýetli boldular. Ol Adamyň mertebesini we jemalyny ýerbe-ýer etdi. Onuň nuruny ýüzünde goýdy. Emma asman halkynyň hemmesi Adama hyzmatkär bolarlar. Ol Günü adamlara: «Garaňky älem ýagty bolsun» diýip, çyra kylyp berdi. Ol adamlaryň göwresinde dört zady ýaratdy: biri akyl, biri ruh, biri nebis, biri köňül. Olaryň her haýsysyny bir zatdan aldy. Köňli suwdan aldy, şonuň üçin köňül sap we röwşendir. Ol adamyň içini görkezýän aýnadır. Ruh yemaldan aldy. Ruh Gaýypda özüne bendeçilik etmek üçin goýdy. Akyly toprakdan aldy. Allatagalanyň Adamyň topragyny dürli reňkli edip alşy ýaly, adamyň akyly dürli röwüşde bolar. Akyla nämäni öwretseň, ol şony hem öwrener. Ol nebsi otdan aldy. Şonuň üçin kim nebsiň küyüne girse, nebsi onuň ahwalyna ýol tartar. Ol munuň üçin azaba duçar bolar.

Elkyssa, Allatagala Adamyň her agzasynyň etmeli işini bölek etdi. Gözi görmek üçin, gulagy Hudaýtagalanyň kela-myny eşitmek üçin, burny Hudaýtagalanyň muhabbet ysyny almak üçin, dili Hudaýtagalanyň zikrini etmek üçin, goly Hudaýtagalanyň işini kylmak üçin, aýagy Hudaýtagalanyň ýolunda ýöremek üçin, maňlaýy sežde etmek üçin, arkany şerigat ýükünü göstermek üçin,

garaz her bir agzany bir işe buýurdy. Bir agzanyň işini beýleki agza etmeli däl boldy.

Ol Adamyň göwresinde iki nebsi jöwher ýaratdy. Olaryň birine murgy Lahuty, ýagny ol dünýäniň guşy diýerler, ol ruh pur futuhydyr, birine toty şekerşiken diýerler, ol köňüldir. Bularyň iýýän höregi zikr-u-sena we tesbih-u-tehlildir.

Elkyssa, bu surat bilen Adam taýýar boldy. Onuň başy Taýýf tarapda, aýaklary Mekge tarapda boldy.

Sowal: Adamyň başynyň Taýýf tarapda, aýaklarynyň Mekge tarapda bolmagynda nähili hikmet bar?

Jogap: Allatagala Adam ýerinden tursa, ýüzüniň Mekge tarapda bolmagyny isledi.

Mesele. Şerigatda ymam Agzam mezhebinde mömin bende kesel bolsa, ol ýatyp namaz okasa bolar. Ol aýagyny Kybla tarapa edip okasa rowadyr.

Sowal: Hezreti Adamy toprakdan ýaratmaga näme sebäp boldy?

Jogap: Allatagala: «Men Adamy ýaratjak» diýende, hemme zatlar: «Ony menden ýaradar» diýip tama etdiler. Asman: «Men hemme zatdan belentdirin» diýdi. Altyn: «Men hemme zatdan ezizdirin» diýdi. Derýa: «Men haýbatlydyryn» diýdi. Dag: «Men kuwwatlydyryn» diýdi. Emma Õyer: «Men hemme zatdan ejizdirin. Men bir aýak astyndaky hory-zar gara Õýerdirin. Elbetde, Allatagala Adamy menden ýaratmaz» diýdi. Elgaraz, Õýer kiçigöwnlilik etdi, galany bolsa tekepbirlik etdi. Hudaýtagaladan: «Men Adamy Õýerden ýaradaryn» diýen bir owaz geldi. Şonuň üçin Ol Adamy Õýerden ýaratdy.

Elkyssa, Adam alaýhyssalamyň suraty kyrk ýyl bu Õýerde ýatdy. Bu suraty perişdeler topar-topar bolup görmäge geldiler. Olar onuň kämil ýaradylandygyny görüp haýran galdylar. Çünkü olar mundan öň munuň ýaly ajaýyp şekilli zady görmändiler. Bir gün Azazyl birnäçe perişdeler bilen onuň suratyny görmäge geldi. Azazyl hemme asmanlarda, jennetde, dowzahda, Arşda, Kürsde, Lowhda we Galamda gören ajaýyp zatlaryny bu suratyň şeklärinde gördü. Ol muňa haýran galyp suraty goly bilen urdy. Ol suratdan bir sesi eşitdi. Ol hemralaryna: «Eý, perişdeler! Gam iýmäň, bu surat bir boş gowakdyr. Gowak bolan zat aýplydyr hem kemlidir» diýdi. Ol öwrülip-çöwrülip onuň agzyny,

burnuny, gulaklaryny, garnyny görüp: «Eý, perişdeler! Munuň içine girip, garnyna ser salyp göreli. Biz onuň içine hazır girip görmesek, ruh oňa girenden soň girip bilmeris» diňýdi. Azazyl suratyň içine girip gördü. Ol şeýle arassa ymaraty heniz görmändi. Ol iki dünýäniň hemme zatlary özünde taýýar edilen hazyna ýaly eken. Ol bir beýik we ajaýyp köşk ýaly eken. Ol heniz munuň ýaly ajaýyp ymaraty görmändi. Azazyl hernäçe hyýal kylsa hem bu öýün könlüniň içine girmek miýesser etmedi. Hudaýtagala ony köňül hakykatyna girmäge rugsat bermedi. Azazyl mahrum we näumyt boldy. Ol köp gamgyn bolup, ol ýerden çykdy. Onuň hemralary Azazyldan gören zatlary barada soradylar. Ol hakyky köňüle girip bilmändigini aňýdyp, gören zatlaryny birin-birin beýan etdi. Azazyl: «Eý, ýaranlar! Eger Allatagala bu toprak göwräni bizden artyk kylyp, hormatlasa we ýagşylasa siz näme edersiňiz?» diýdi. Perişdeler: «Biz diňe Hudaýtagalanyň permanyny berjaý ederis» diňýdiler. Azazyl: «Eger Hudaýtagala ony menden ýagşy etse, men oňa boýun sunmaryn. Eger Hu-daýtagala meni ondan ýagşy kylsa, men ony öldürmän goý-maryn» diýip, ant içdi. Şol zaman ol mürted boldy. Her kişi: «Men bu işi kylmasam» diýip ant içse we ony ýerine ýetirmese ol günükär bolar.

Bu wakadan birnäçe wagt ötdi. Allatagala Jebraýyl alaýhyssalama: «Eý, Jebraýyl! Muhammediň nuruny getir. Men ony bu toprak göwrä amanat goýjak» diňýip, perman kyldy. Jebraýyl alaýhyssalam Muhammet pygamberiň nuruny getirdi. Allatagala ony Adam alaýhyssalamyň peşanasyna goýdy. Allatagalanyň Muhammet alaýhyssalamyň nuruny bu bedeniň galybyna ruhdan öň goýmagynyň sebäbi şudur: Her bir awçy bir janawara duzak gurmak islese, ilki onuň tilsimini bilip, şol duzaga dänäni bent kylyp, ýasyryp goýýar. Janawar şol dänäni höwes edip duzaga iler. Emma hakyky awçy Allatagalanyň özüdir. Ol ruh guşunyň gövre kapasynyň duzagyna düşmegini isledi. Hakyky däne Muhammet alaýhyssalamyň nurudyr. Hudaýtagala ony toprak göwrede ýaşyrdy. Ondan soň näzik ruha göwrä girmekligi teklip etdi.

Saýýady ezel däne goýup dam bile,
Müň mend naz-u, yzzat-u, ekram bile.

Elbetde, pæklik we ýardam bermek Allatagalanyň öz erki bilendir. Halk döredijiliği we rowayatlar